

УДК 747:725.57

**ОСОБЛИВОСТІ ДОШКІЛЬНИХ МЕБЛІВ
У ЗАКЛАДАХ МОНТЕССОРІ ТА ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ****Косенко Д. Ю., Собчук О. В., Чебикіна М. В., Вишневська О. В.**

Київський національний університет технологій та дизайну

***Мета.** Визначення особливостей дизайну меблів дошкільних закладів Вальдорфської педагогіки та системи Монтессорі.*

***Методика.** Проведене системне дослідження основних принципів формування розвивального простору дошкільних закладів, зокрема меблювання, у системі Вальдорф та Монтессорі.*

***Результати досліджень.** Результати досліджень показали, що особливості облаштування розвивального простору дошкільних закладів, зокрема меблювання, сучасних педагогічних систем Вальдорфської педагогіки та системи Монтессорі, краще відповідають потребам розвитку дитини.*

***Наукова новизна** полягає в подальшому розробленні багатофункціональних дитячих меблів та із використанням натуральних матеріалів.*

***Практична значимість** полягає у подальшому використанні отриманих результатів при проектуванні середовища дошкільних навчальних закладів.*

***Ключові слова:** розвивальний простір, дошкільний навчальний заклад, дошкільні меблі, предметно-просторове середовище, педагогіка Монтессорі, Вальдорфська педагогіка*

Інтер'єри сучасних дитячих дошкільних закладів в Україні досі формуються за принципами 60–80-х років минулого століття. Меблі та обладнання таких закладів здебільшого виконуються з ламінованої ДСП у простих геометричних формах, колористичне рішення меблів (як і інтер'єру в цілому) нерідко є невиправдано яскравим та строкатим. Водночас колористика інтер'єрів дошкільних закладів є монотонною з погляду застосування фактури та текстури: активне використання синтетичних матеріалів (лінолеум, ламіновані поверхні тощо) та фарбуваннямалевими чи емульсійними фарбами призводить до домінування глянцевої фактури та гладких нетекстурованих поверхонь. Як не дивно, сучасні дизайнерські пропозиції використовують подібні підходи, інколи навіть поглиблюючи геометризм форм, колірну строкатість та текстурно-фактурну монотонність.

Альтернативні системи дошкільної освіти, серед яких найбільш розповсюдженими є Вальдорфська педагогіка та система Монтессорі, відрізняються також і підходами до облаштування простору дошкільного закладу. На нашу думку, ці підходи до облаштування розвивального простору, зокрема до меблювання, краще

відповідають потребами розвитку дитини. Тому ми вважаємо актуальним дослідження цих підходів з погляду можливості їх впровадження до дизайну дошкільних меблів для закладів будь-якої педагогічної системи, в тому числі у державних та комунальних навчальних закладах України.

Постановка завдання

Мета даної статті полягає у визначенні особливостей дизайну меблів сучасних дитячих дошкільних закладів, що працюють за Вальдорфською педагогікою та системою Монтесорі.

Результати досліджень

Особливості організації розвивального простору Вальдорфських дитячих садків досліджував В. К. Загвоздкин та інші російські автори [1, 2]. Значну увагу питанню створення розвивального простору дошкільного закладу засобами Вальдорфської педагогіки приділяють вітчизняні дослідники А. М. Гончаренко та Н. М. Дятленко [6]. Особливості організації простору закладів системи Монтесорі викладено у роботах засновниці цієї педагогічної системи М. Монтесорі та сучасних методичних виданнях Монтесорі-центрів [4, 6]. Проте системне дослідження особливостей організації предметно-просторового середовища дошкільних закладів, зокрема меблювання, у системі Монтесорі та Вальдорф, нам невідомі.

Марія Монтесорі вважала найважливішою передумовою розкриття дитиною внутрішнього потенціалу вільну самостійну діяльність у створеному педагогом просторово-предметному середовищі. На її думку, завдання педагога полягає насамперед у наданні дитині засобів саморозвитку й ознайомленні її з правилами користування ними. Такими засобами є автодидактичні (самонавчальні) Монтесорі-матеріали (рис. 1), з якими дитина працює спочатку під опікою педагога, а потім самостійно.

За Монтесорі, дидактичні матеріали своєю структурою та логічною послідовністю сприяють сенсорному розпитку. Сенсорний розпиток дитини, з одного боку, забезпечує отримання уявлень про довкілля, а з другого – закладає підмурок загального розумового розвитку. Матеріали М. Монтесорі – це ключ, що дозволяє дитині потрапити до світу сучасної культури та цивілізації, зрозуміти природу становлення своєї самостійності, своєрідної незалежності від дорослого, сприяє розвитку почуття гідності та самоцінності [6].

Рис. 1. Монтессорі-матеріали

Методика Монтессорі робить особливий акцент на вибір предметів, що оточують дитину, які служать для концентрації уваги, сприяючи її розвитку. Це легкі стільці, столи, які діти з легкістю можуть переставляти. В таких дитячих дошкільних закладах жорстке зонування, зони поділяються за видами діяльності дітей (рис. 2). Характерними для цих зон є полиці та стелажі, кожна полиця має чітке призначення для зберігання матеріалів діяльності дітей у тій чи іншій зоні. Для виготовлення цих меблів використовуються натуральні матеріали, перш за все деревина, деякі деталі фарбують у яскраві кольори. Такі меблі мають просту геометричну форму (рис. 3).

Рис. 2. Зонування простору за видами діяльності у дошкільних закладів Монтессорі

Рис. 3. Стелажі для зберігання Монтессорі-матеріалів

Італійська компанія Flowersori пропонує оновлену концепцію меблів для дитячих дошкільних закладів Монтессорі. Меблі Flowersori мають більш складну, динамічну форму. Колір лицьової і тильної частини стільців відрізняється (лицьова світліше), щоб дитина вчилася розрізняти де зовнішня сторона, де внутрішня. Вони красиві, як іззовні, так і всередині (діти люблять грати під столом, перевертати стільці, будувати з них конструкції) (рис. 4).

Рис. 4. Меблі Flowersori

Німецький вчений Р. Штайнер, засновник Вальдорфської педагогіки, відстоював інший погляд на зміст та функцію предметного середовища, яке вчений називає «фізичним середовищем». Штайнер виступає проти готових іграшок. В дитячих садках Вальдорфської школи вихователі виготовляють іграшки власноруч – це шиті або плетені з ниток ляльки і тварини без намальованих «облич». Такі іграшки не нав'язують дитині готового образу, а дозволяють творити його під час гри. Для

будівельних ігор вальдорфці пропонують дошкільнятам дерев'яні дощечки, палички, а не кубики правильної форми чи конструктори з готових блоків (рис. 5).

Рис. 5. Іграшки Вальдорфської педагогіки

В інтер'єрі Вальдорфського дитсадка можна виділити два типи меблів. Один тип – це легкі та міцні столи, стільці, ширми, що використовуються як за прямим призначенням, так і для ігор як будівельний матеріал, повністю змінюючи простір, натомість системи зберігання – полиці та стелажі, що використовуються для зберігання різних матеріалів для дитячої творчості, – нерухомі та, як правило, кріпляться до стін задля безпеки.

Рис. 6. Предметно-ігрове середовище дитячого садка Вальдорфської педагогіки

Вальдорфський стиль меблів – принцип натуральних природних матеріалів, при облаштуванні інтер'єру використовуються лише: дерево, тканина, камінь тощо. При створенні таких меблів виробники зберігають природний вигляд матеріалу. При

обробці деревини не використовуються штучні барвники та лаки. У формоутворенні таких меблів найчастіше використовується органічно-тектонічний підхід, форма виробу має підкреслювати його призначення та спосіб користування ним [2] (рис. 7).

Рис. 7. Меблі Вальдорфського дитячого садка

Усі елементи розвивального середовища покликані забезпечувати і стимулювати вільний вибір і зміну видів діяльності дитини, створювати актуальні для неї і доступні для її розвитку проблемні ситуації. Для цього вони повинні бути інформативними, емоційними, втілювати в собі пізнавальну та емоційну новизну [3].

Таким чином, можна виділити деякі особливості меблів, що використовуються у дитячих дошкільних закладах Монтессорі та Вальдорфської педагогіки, а саме:

- нарівні з монофункціональними меблями (здебільшого системами зберігання) активно використовуються багатофункціональні вироби, що дозволяє трансформувати простір за допомогою меблів, змінювати зонування приміщення;
- меблі виробляються з натуральної деревини (масив або фанера), додатково можливо використання інших натуральних матеріалів (лоза, натуральна тканина тощо);
- оскільки меблі використовуються як будівельний матеріал для гри, вироби виготовляються водночас легкими та міцними. Найчастіше використовується традиційна столярна конструкція меблів, вживання металевих кріплень уникають;
- оздоблення меблів передбачає збереження натурального кольору та текстури дерева. Використання кольору обмежене окремими акцентами,

використовується, як правило, тонування або прозоре фарбування, що також дозволяє зберегти текстуру дерева. Перевага віддається матовим фактурам.

Висновки

У дошкільних закладах Монтесорі та Вальдорфської педагогіки меблі відіграють значну роль у формуванні розвивального простору. Вони є основою організації процесів діяльності дітей у дошкільних закладах. За допомогою меблів діти з легкістю трансформують простір, змінюють функціональне зонування, самостійно організують певний вид діяльності. Характерними особливостями таких меблів є міцність та легкість, використання в якості основного конструкційного матеріалу масиву дерева зі збереженням природної колористики цього матеріалу. Такі меблі сприяють активному розвитку дошкільнят.

Список використаних джерел

1. Березка. Методическое руководство для вальдорфского детского сада / [под ред. О. Н. Ариной]. – М. : Эвидентис, 2001.
2. Загвоздкин В. К. Вальдорфский детский сад: В созвучии с природой ребёнка / Загвоздкин В. К. – М. – СПб. : Деметра – Народное образование – ИД Карапуз, 2005. – 160 с.
3. Косенко Д. Ю. Предметно-просторове середовище Вальдорфської школи: практика та принципи формування / Д. Ю. Косенко // Вальдорфська педагогіка в контексті сучасних освітніх викликів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 21 жовтня 2014 року, Київ. / Мін-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова, ІАО, АВІУ. – Запоріжжя: Дике Поле, 2015. – С. 100-114.
4. Монтесорі-матеріал. Школа для малышей. Часть 1. / [авт. текста М. Монтесорі]. – М. : Российский Монтесорі-центр. Изд-во «Мастер», 1992. – 80 с.
5. Монтесорі М. Помогите мне сделать это самому / Монтесорі М. – М. : Издат. дом «Карапуз», 2000. – 272 с.
6. Стежина. Комплексна альтернативна освітня програма для дошкільних навчальних закладів, що працюють за вальдорфською педагогікою / [автори-упорядники А. М. Гончаренко, Н. М. Дятленко]. – К. : ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2014. – 220 с.

References

1. Berezka. Metodicheskoe rukovodstvo dlia valdorfskogo detskoogo sada / [pod red. O. N. Arynynoi]. – M. : Evydentys, 2001.
2. Zahvozdkyn V. K. Valdorfskiy detskiy sad: V sozvuchyy s pryrodoy rebënka / Zahvozdkyn V. K. – M.– SPb. : Demetra – Narodnoe obrazovanye – YD Karapuz, 2005. – 160 s.
3. Kosenko D. Yu. Predmetno-prostorove seredovyshe Valdorfskoi shkoly: praktyka ta pryntsyvy formuvannia / D. Yu. Kosenko // Valdorfska pedahohika v konteksti suchasnykh osvitynykh vyklykiv. Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii 21 zhovtnia 2014 roku, Kyiv. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, NPU im. M. P. Drahomanova, IAO, AVIU. – Zaporizhzhia: Dyke Pole, 2015. – С. 100-114.
4. Montessory-materyal. Shkola dlia malyshei. Chast 1. / [avt. teksta M. Montessory]. – M. : Rossyiskiy Montessory-tsentr. Yzd-vo «Master», 1992. – 80 s.
5. Montessory M. Pomohy mne sdelat eto samomu / Montessory M. – M. : Yzdat. dom «Karapuz», 2000. – 272 s.
6. Stezhyna. Kompleksna alternatyvna osvityna prohrama dlia doshkilnykh navchalnykh zakladiv, shcho pratsiuiut za valdorfskoiu pedahohikoiu / [avtory-uporiadnyky A. M. Honcharenko, N. M. Diatlenko]. – K. : TOV NVP «Interservis», 2014. – 220 s.

Особенности дошкольной мебели в учреждениях Монтессори и Вальдорфской педагогики

Косенко Д. Ю., Собчук Е. В., Чебыкина М. В., Вишневская Е. В.

Киевский Национальный Университет Технологий и Дизайна

Цель. Определение особенностей дизайна мебели дошкольных учреждений Вальдорфской педагогики и системы Монтессори.

Методика. Проведено системное исследование основных принципов формирования развивающего пространства дошкольных учреждений, в частности мебелировки, в системе Вальдорф и Монтессори.

Результаты исследований. Результаты исследований показали, что особенности обустройства развивающего пространства дошкольных учреждений, в частности мебелировки, современных педагогических систем Вальдорфской педагогики и системы Монтессори, лучше отвечают потребностям развития ребенка.

Научная новизна заключается в дальнейшей разработке многофункциональной детской мебели с использованием натуральных материалов.

Практическая значимость заключается в дальнейшем использовании полученных результатов при проектировании среды дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: развивающий пространство, дошкольное учебное заведение, дошкольная мебель, предметно-пространственную среду, педагогика Монтессори, Вальдорфская педагогика

Features preschool furniture the institution montessori and waldorf education

Kosenko D. Y., Sobchuk A. V., Chebykina M. V., Vyshnevskaya O. V.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. *To determine the characteristics of the design of furniture preschools Waldorf education and the Montessori system.*

Methodology. *A systematic study of the basic principles of modeling developing space pre-school institutions, in particular furniture, in the system of Waldorf and Montessori.*

Findings. *Research results have shown that the device features space developmental preschools, in particular furniture, modern education system Waldorf education and the Montessori system, better meet the needs of a child's development.*

Originality *is the further development of multi-functional children's furniture using natural materials.*

Practical value *is to continue to use the results obtained in the design of medium pre-schools.*

Keywords: *developmental space, pre-school, preschool furniture, object-spatial environment, Montessori education, Waldorf education*